

QUAN LES XIFRES PODEN AJUDAR A L'EVANGELITZACIÓ

Josep Miró i Ardèvol

Juliol 2017

El Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya acaba de fer públic el seu Baròmetre sobre la Religió, 2016, una enquesta de 1.600 entrevistes a la població catalana major de 16 anys.

Del mateix es poden extreure diverses i profitoses ensenyances. D'entrada, ens diuen dues coses: una, que el declivi catòlic pot continuar, però que al mateix temps hi ha un camp d'acció prometedor. Pot continuar per la simple inèrcia demogràfica: els menors de 35 anys són molt menys creients i més agnòstics i ateus, que les generacions precedents (pàg. 25). La simple inèrcia demogràfica genera un procés de substitució que redueix els catòlics i fa créixer els no creients.

Però, al mateix temps, hi ha signes clars que pot existir una recuperació si s'actua més i millor en les línies d'avançament adequades. Per exemple, al voltant de la classe de religió en els centres públics, una tasca que registra afanys i intencions diferents en funció del territori que es tracti, així com una recuperació de la formació religiosa cristiana en els centres confessionals. I això en relació als alumnes, al qual se li hauria d'afegir la recerca de la implicació de les famílies en aquesta tasca educadora. La classe de religió és un vector, en aquest sentit, que pot ajudar i molt. Constituiria una prioritat de màxim nivell.

I per què aquesta és una via prometedora? (Pàg. 34) Perquè el 62% va educar o educa als seus fills en la fe, i ara, si haguessin fer fer-ho, un 34% ho faria amb tota certesa, i un 14% més probablement també ho faria. Un 48%, gairebé la meitat de la població, manifesta una clara predisposició. Aleshores, per què no aprofitar aquest potencial? Hi ha més dades que

apunten en un sentit semblant. Per al 78% és important conèixer les religions, amb el detall gens menor que el subepígraf dels que ho qualifiquen de “molt important” ha crescut, des del 2014, del 14,8% al 22,9%. El 70% dels enquestats considera que és bo que hi hagi educació religiosa a l’escola –però no vol dir que hagi de ser sobre una confessió determinada-. Però, és que a més el 55,6% estan a favor de l’actual classe de religió i, per tant, de naturalesa confessional, per a un 38,6% que està en contra. Tot i això, són aquests últims els que tallen el bacallà en els centres i en l’opinió pública, un altre dèficit clar de presència i actuació. Dels que estan en contra, una tercera part es declaren catòlics no practicants i un 13% practicants. No hi ha en tot això últim un motiu de reflexió i un estímul per a la tasca?

Una altra línia d’acció es relaciona amb els que es defineixen catòlics i els que poden considerar-se practicants. Des del punt de vista de la subjectivitat de cada persona, a Catalunya de l’ordre del 22% al 25% pertanyen a aquest últim grup. És molt en una societat de minories i fragmentació. El problema és que no estan prou “treballats”, conscienciats, no se’ls ajuda a construir la seva identitat. Vegem les xifres: (pàg. 26) El 50% de la població es considera amb creences religioses, i d’aquestes, la meitat es defineix com a practicant, és a dir, el 25%. Aquesta xifra és consistent amb l’agregat dels que afirmen assistir al centre religiós com a mínim un cop a la setmana, i els que acudeixen com a mínim un cop al mes, que són el 22%, d’aquests, un 12% amb assistència setmanal. Dels qui no assisteixen (pàg. 32), el 15% sobre el total desitjarien assistir amb més freqüència; la meitat d’ells addueixen raons

de manca de temps, de feina. El 15% com a potencial objectiu és molt alt, supera el nombre de practicants. Només que la tasca per a la seva major identificació tingués èxit en un terç dels casos, els practicants creixerien gairebé el 50%.

En relació als no practicants, i creuant diversos resultats de l'enquesta, es pot inferir amb marges amplis el potencial de retorn. En el grup més nombrós, el que mai va a l'església, el potencial recuperable, se situa entre el 46% i el 16%, mentre que en els que hi van alguna vegada a l'any la magnitud està entre el 62% i el 20%. Fins i tot, situant-nos en les xifres mínimes, la magnitud dels retornats és important, i demana una línia de treball centrada en aquests dos sectors.

Cal sortir de les casernes d'hivern i actuar, perquè fins ara no només hi ha una pèrdua per la inèrcia demogràfica apuntada al principi, sinó que hi ha un altre factor que no pot ignorar-se. Són més els que s'aparten de la fe, que els que tornen a ella o hi acudeixen per primera vegada. Un signe del dèficit en la tasca d'evangelització (pàg. 28).

Hi ha un altre senyal diferent, que només el temps confirmarà, que indica que hi pot haver un tènue canvi. No és una dada suficient, però sí que resulta significativa d'una certa revitalització del sentit i pràctica religiosa entre els més joves (16-24 anys), en relació amb el grup que li segueix en edat (25-34 anys) (pàg. 27). Aquesta dada és al seu torn coherent amb una altra. Si bé el grup amb major índex de pràctica és el dels majors de 65 anys, el següent és precisament el més jove, de 16 a 24 anys (pàg. 31).

Finalment, apuntar que hi ha una diferència significativa, un cop considerat l'error mostral, entre la població catalana de llengua castellana i la d'expressió catalana, en el sentit que la primera posseeix un pes més important de població catòlica. És una dada d'interès que mereixeria ser aprofundida i objecte de reflexió, ja que l'Església a Catalunya s'ha caracteritzat sempre per la seva aportació a la llengua i a la cultura catalana en termes molt destacats.

Són dades també d'interès perquè ajuden a establir el marc de referència:

- La consideració de molt importants, 79%, les tasques d'assistència social (pàg. 63) per només el 16,5% que opina el contrari. És per tant aquesta una missió que hauria d'assolir una millor associació en l'opinió pública del seu caràcter eclesial superant la dissociació que s'observa en altres enquestes del CEO, entre la valoració dels conceptes Església i Càritas.
- Posició clarament majoritària al fet que l'alcalde tingui una actitud de col·laboració amb les confessions religioses (pàg. 64). L'enquesta no explora altres nivells institucionals. També només el 16% està a favor de prohibir actes religiosos a la via pública. És una magnitud que s'ha reduït des de l'anterior Baròmetre 2014 (pàg. 65). A la vegada, el 72% (agregat de les opinions "Més aviat a favor" i "Totalment a favor") està a favor que els ajuntaments autoritzin o cedeixin espais públics per a actes religiosos (pàg. 66). En una orientació similar el 71% es manifesta a favor que en els equipaments públics hi hagi espais dedicats al culte i recolliment

religió, si bé la majoria s'inclina per la seva naturalesa interconfessional (pàg. 69).

De tot el conjunt es pot destacar el rerefons d'una mentalitat majoritària més aviat favorable al fet religiós, que oscil·la entre l'acceptació i la predisposició. No veuen problemes amb la religió ni entre elles. Les xifres indiquen això, però l'opinió publicada i manifestada la qual sovint guia les apreciacions senyala més aviat un sentit molt crític i limitatiu de la pràctica religiosa. En realitat és com si el 30% de la població que manté sempre posicions molt crítiques i de molt baixa valoració (de 0 a 10 en una escala on 10 és la millor valoració) hagués assolit l'hegemonia en l'opinió publicada, i en bona mesura en les institucions polítiques. Una majoria més passiva però no favorable, i una presència catòlica més aviat marginal, salvant excepcions molt concretes, en la configuració de l'opinió, en el sentit que actua sobre tot intramurs.

Tot això pot conduir a conclusions pràctiques com l'assenyalament de camps d'acció i de metodologies per treballar en ells, els objectius, l'avaluació de resultats, que no és altra cosa que la verificació de la major o menor adequació metodològica.